

Natuurhistorisch Maandblad

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

INHOUD: Aankondiging van de Maandvergaderingen p. 1. — Nieuwe leden, p. 1. — De Natuur in, p. 1. — Voor de jeugdleden, p. 1. — Uit eigen kring, p. 1. — Verslag van de Maandvergadering, p. 3. — Dr. L. D. Brongersma. Faunistisch onderzoek van de St. Pietersberg, p. 5.

AANKONDIGING VAN DE MAANDVERGADERINGEN.

Te Maastricht op Woensdag 1 Febr. om 6 uur in het Museum.

Deze vergadering is gereserveerd voor korte mededelingen.

Te Heerlen op Woensdag 8 Febr. om 7 uur in de R.K.H.B.S.

NIEUWE LEDEN.

Jan Beckers, Viergrenzenweg, Vaals.
R. L. Wurstijzen, Dr Jaegersstraat 53, Heerlen.
J. Baggen, Vuling 16, Geleen.
Th. L. M. A. Starmans, Akerstraat 134, Heerlen.

DE NATUUR IN.

Winterexcursie naar Waterval-Vliek bij Ulestraten o.l.v. de heren P. J. van Nieuwenhoven en Ed. Schoenmakers op *Zaterdag 25 Febr. a.s.*, met als doel de winterkenmerken van bomen te bestuderen, slakjes te verzamelen enz.

Vertrek uit Maastricht met de trein van 13.45, uit Heerlen 13.30; retour Meerssen nemen.

Degenen, die zich voor de grottenexcursie van 21 Jan. hadden opgegeven, maar persoonlijk afgezegd zijn, worden uitgenodigd mee te gaan met een tweede excursie op *Zaterdag 18 Februari*.

Samenkomst 14.45 bij de ingang Zonneberg, te bereiken met lijn 5 van de stadsbus.

Deze tweede excursie is ook reeds volgeboekt, zodat het niet meer mogelijk is, dat nog andere deelnemers zich hiervoor opgeven.

VOOR DE JEUGDLEDEN.

Vergadering op *Woensdag 8 Febr.* om 6 uur in het Museum. De heer Ed. Schoenmakers zal vertellen over de werkzaamheden van het vogelringstation Amby.

Zaterdag 18 Febr. grottenexcursie; *Zaterdag 25 Febr.* winterexcursie, zie onder „De Natuur in”.

UIT EIGEN KRING.

Een oerechte Limburger is van ons heengegaan, de dokter van Beek. En het Natuurhistorisch Genootschap verliest in hem een der werkers van de eerste ure.

Is er wel één plekje in Zuid-Limburg, dat deze man niet betreden heeft? En wie zou enkele jaren geleden, wanneer hij deze vorser zag wroeten in de bodem, vermoed hebben, dat hij reeds meer dan acht kruisjes telde? Deze vitale man leek onverwoestbaar, doch het onvermijdelijke moest komen. Een jaar geleden waren zijn krachten zo afgenomen, dat hij gedwongen werd zijn kamer te houden, maar zijn geest was nog helder en actief, en dat is hij gebleven tot het einde toe. In de laatste maanden werd hij verpleegd op Calvariënberg te Maastricht, waar hij op Donderdagmiddag 12 Jan. ongemerkt van ons is heengegaan. Tijdens zijn leven heeft hij nooit rust gekend. Moge hij thans reeds zijn ingaan in de eeuwige rust.

Hendrik Joseph Beckers werd geboren op 23 Aug. 1862 te Sittard. Hij maakte zijn voorbereidende studies te Rolduc, werd ernstig ziek en moest deze studies afbreken; toen hij na verschillende jaren eindelijk was genezen, werd hij voor het Staatsexamen „klaargestoomd” door de oud-leraar van Rolduc, pastoor Thissen van Amstenrade. Na het behalen van zijn artsdiploma vestigde hij zich in 1898 te Beek. In dien tijd waren er op het platteland haast geen dokters, zodat de praktijk van de jonge arts zich

† H. J. BECKERS
23 Aug. 1862—12 Jan. 1950

van zelf uitstrekke tot buiten de gemeente. Maar dat was niet de enige reden, waarom men van heinde en verre, zelfs van uit „de onderbänk”, naar Beek kwam, om zijn hulp in te roepen. Dokter Beckers was niet alleen geneesheer, maar ook een vader voor zijn patiënten. Hij genoot hun volle vertrouwen. Later, toen hij met zijn zgn. „liefhebberijen” begon, zeide hij wel eens lachend: „In mijn vrije tijd dokter ik”, doch wie hem kende, wist wel beter. Zijn patiënten gingen vóór alles.

Beckers had een ruime wetenschappelijke belangstelling, en in het begin ging deze vooral naar de geologie en de palaeontologie. En zo zien we hem met zijn trouwe vriend Rector Cremers in Limburgs bodem wroeten. Onze bodem

is echter ok rijk aan cultuurschatten. Hoe kan 't ook anders. Zuid-Limburg, wellicht ons oudste cultuurgebied, heeft in de loop der eeuwen vele volkeren zien komen en gaan. En zo vond dokter Beckers bij het graven zijn eerste scherven. Direct werd zijn geest geboid en die „scherven” hebben hem nooit losgelaten. Beckers werd archaeoloog en praehistoricus. En, wat in den beginne het werk was van de amateur, werd later het werk van de man der wetenschap. De dokter van Beek werd bekend in den lande en wetenschappelijk Nederland stelde het op prijs met hem in relatie te treden. Het archaeologisch museum te Beek, dat hij in de loop der jaren met veel moeite en zorgen had opgebouwd, werd een pelgrimsoord voor studenten en professoren. En wanneer dan na zo'n bezoek aan het museum de deur van huize Nieuwenhof openging en de gasten ontvangen werden door de dokter en zijn lieve echtgenote, was spoedig alle schroom overwonnen. De hartelijkheid, die men hier ondervond, zal nooit iemand vergeten.

Onvermoeid bleef Beckers doorwerken, en het was voor hem een grote voldoening, hierbij de steun en aanmoediging te ondervinden van zijn zoon. In het jaar 1940 gaven vader en zoon het resultaat van hun gezamenlijke arbeid uit in een lijvig boekdeel: „Voorgeschiedenis van Zuid-Limburg. Twintig jaar archaeologisch onderzoek”, een werk, dat allerwege de aandacht trok en hogelijk werd gewaardeerd, vooral het gedeelte, dat handelde over de bandkeramische nederzettingen in Limburg.

Beckers, medicus en archaeoloog, een zeldzame, doch gelukkige combinatie. Bij het archaeologisch onderzoek kwam zijn vroeger opgedane kennis van de geologie en palaeontologie hem goed van pas, en 't spreekt van zelf, dat deze tak van wetenschap zijn belangstelling bleef houden. Met grote aandacht volgde men op het 19e Natuur- en Geneeskundig Congres, dat in 1923 te Maastricht gehouden werd, zijn uiteenzetting over het ontstaan van de lösskindl. Daarnaast vond hij ook nog tijd voor de studie van plant- en dierkunde. Is een medicus tegenwoordig geen kruidendokter meer, in de botanicus Beckers herkennen we nog even dat oude type.

Is het wonder, dat Beckers' sympathie en belangstelling uitgingen naar het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg: lid vanaf de eerste ja-

ren der oprichting en bestuurslid gedurende bijna 30 jaren, gaf hij zich met volle toewijding aan ons Genootschap. Het Bestuur eerde hem door zijne benoeming tot Lid van Verdienste. Ook het museum had zijn daadwerkelijke steun. Sinds jaren was hij lid van de Commissie van Toezicht op het Museum.

Bij het graven van het Julianakanaal heeft Dr Beckers zich belangeloos belast met het verzamelen van fossielen voor het Maastrichter museum; de vele haaiantanden die te Elsloo aan de dag kwamen, zijn toentertijd te Leiden door Mej. W. van de Geyn wetenschappelijk bewerkt. Een nieuwe soort werd naar dokter Beckers benoemd.

Zo zal zijn naam tot in lengte van dagen verbonden blijven aan de Elslooër vondsten die in dankbare herinnering bewaard blijven in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht.

Beckers bezocht vaak de vergaderingen van ons Genootschap en men had graag, dat hij er was. Hij had altijd iets interessants te vertellen. Ook luisterde men graag naar zijn opmerkingen en adviezen, niet alleen omdat ze kwamen van iemand, die ter zake deskundig was, maar ook omdat ze gegeven werden met de warmte van zijn hart, een warmte, die voortspoot uit de liefde voor zijn Limburg.

Dokter Beckers, hartelijk zeg ik U namens Voorzitter en leden van het Genootschap dank voor Uw werk en toewijding.

Maastricht, 16 Jan. 1950.

E. M. KRUYTZER.

VERSLAG VAN DE MAANDVERGADERING

te Maastricht op Woensdag 4 Jan. 1950,

Aanwezig de dames Bels-Koning, Minis-van de Geyn, Jongmans, de Kleermaeker, Maessen, Schulte, Berendschot en de heren van Rummen, Kruytzer, Mommers, van Rummelen, Panhuysen, Br. Agatho, Stevens, Wassenberg, Leysen, Ogg, Poot, van de Ven, Jaspars, Beaulen, van Noorden, van der Leeuw, Brans, Offermans, Nijst, Nulens, Caselli, Rijk, Maessen, Dijkstra, Thiadens, Grégoire, Willems en Wijssen.

Ter gelegenheid van de jaarwisseling spreekt de waarnemend Voorzitter, de heer van Rummen, de wens uit dat 1950 aan de leden van

het Genootschap al het goede moge schenken, dat zij ervan verwachten. Voorts wijdt hij enige piëteitvolle woorden aan de nagedachtenis van de heer V. L. A. Grossier, die vanaf 1922 in het bestuur van het Genootschap zetelde en vanaf 1936 als ondervoorzitter fungeerde. Zijn verdiensten voor ons Genootschap werden reeds in het vorig maandblad geschetst. Het Genootschap zal hem in dankbaarheid blijven gedenken.

Het bestuur ontving een kaartschrijven van de hand van Dr H. J. Beckers tot dank voor de bewezen attentie aan diens ziekbed.

De voorzitter brengt de hieronder volgende oproep van Jaap Taapken, Nieuwe Rijn 8 te Leiden, tot medewerking aan het pestvogelonderzoek, ter sprake:

„Ongetwijfeld hebben we de laatste maanden weer te doen met een pestvogel-invasie.

Om tot een zo volledig mogelijk overzicht van deze invasie in ons land te komen stel ik toezending van waarnemingen van pestvogels over 1949—1950 zeer op prijs.

Ook berichten van een enkele waarneming of een mededeling van waarneming door anderen worden gaarne ontvangen.

Tot in April zijn er pestvogels in ons land te verwachten.

Alle waarnemingen zo uitgebreid mogelijk met vermelding van datum, aantal, plaats van waarneming en zo mogelijk eveneens gegevens over gedrag, voedsel, weersinvloed, eventuele trekrichting en andere bijzonderheden.

Elke medewerker zal indien dit mogelijk is van de resultaten op de hoogte worden gehouden. Porto wordt desgewenst vergoed.

Bij voorbaat dank voor de medewerking”.

De heer van Loo (Terwinselen) zond onderstaand bericht:

„Op 8 December te ongeveer 10 uur zat een grote specht op de kerktoeren te Terwinselen. Voortdurend zat hij met zijn lange snavel onder de leien te wroeten. Het scheen, dat hij daar veel insecten vond, want toen de klokken luiden, bleef hij rustig doorpikken. Hij kroop niet aan de windzijde. Soms hamerde hij heel hard op de leien. De tenen klemde hij om de kantleien. Op 9 December was hij weer op de toren, maar later zag ik hem op de windplanken van het dak klimmen, waarachter hij ook insecten vandaan haalde.

Sinds enkele dagen bemerk ik in de Botani-

sche tuin te Terwinselen een appelvink die voornamelijk kleine appeltjes van de *Malus floribunda* eet, de grote *Malus*soorten daarentegen onaangetast laat".

Dr Dijkstra (Heerlen) constateerde tussen 15 en 20 December ook een appelvink in de tuin van het Geologisch Bureau aldaar. Een ander

Orchis fusca
Dolsberg, Wylré, 27—V—1949.
Foto Mr. van Wijk.

feit werd enige tijd geleden nog gemeld door Mr van Wijk te Haarlem. Afgelopen zomer bezocht hij Zuid-Limburg en trof op dezelfde plaats als drie jaar geleden wederom een fasciatie van een *Orchis praetermissa* (zie Natuurhistorisch Maandblad Jrg. 35, 1946, blz. 27). In het Bovenste Bos te Epen vond schrijver de adertong niet terug, maar volgens Dr van Ooststroom stond deze varen nog aan de oostelijke Geulhelling, evenals *Coeloglossum viride*.

Mevr. Minis laat een boekenschorpioen, *Che-lifer cancroides* L. zien, een spinachtig diertje met duidelijke scharen aan de voorste poten. Het beestje houdt zich graag op in stoffige boel waar het allerlei luisjes en mijten van zijn gading vindt; men vindt ze slechts zelden. Verder vertelt Mevr. Minis dat een paar weken geleden een huisarts uit Amby hare hulp kwam inroepen voor de determinatie van enige wormachtige diertjes die hij in grote getale in de urine van een 2-

jarig knaapje had aangetroffen. Het bleken gewone vliegenlarven, maden, te zijn. Uit sommige kwamen later nog pop en imago te voorschijn. De vliegensoort zal nog nader gedetermineerd worden. In „Dierlijke parasieten van de mens" door Swellengrebel en Ihle, staat in de 4de druk op blz. 395, dat vliegenlarven incidenteel bij kinderen wel in grote getale in de urethra worden gevonden. De wijze waarop infectie plaats heeft, wordt niet beschreven. Dezelfde dokter had de larven van een tweede vliegensoort, *Eristalis tenax*, bij een andere jeugdige patiënt bij tientallen in braaksel aangetroffen. Deze vliegenpoppen zijn typisch van bouw, ze bezitten een lange elastische adembuis, waaraan zij de naam „rattenstaartlarven" danken. Het woord *tenax*, taai, schijnt betrekking te hebben op het zeer resistente larvenstadium, wat wel door haar verblijf in de maag bewezen wordt. Enige dagen later verscheen een dokter uit Eysden met een voorwerp, dat van de arm ener boerin was getrokken; het was *Ixodes ricinis*, een teek, die zich bij voorkeur ophoudt op honden, katten, paarden en een enkele keer bij de mens. De steek is zonder gevaar en doet geen pijn. Het ♀ dier zuigt zich vol bloed en produceert een enorme hoeveelheid eieren waardoor ze sterk in omvang toeneemt. Als de eieren rijp zijn, valt zij af. Dit parasitisme is dus slechts van tijdelijke aard en duurt hoogstens enige weken.

De heer Mommers vertelt hoe hij op 21 December te Oost-Eysden een haas zwemmend een plas van een 30 m breedte zag overzwemmen. Door de helling van het terrein kon hij het ogenblik van aan de kant komen niet waarnemen, zodat hij ook niet heeft kunnen zien of het dier dan de bekende bewegingen uitvoerde, die een hond maakt om het water uit zijn vacht te krijgen. Wel rende de haas daarna nog een 150 m, bleef staan en ging zitten „poetsen". Wat het dier ertoe gebracht had, zwemmend de plas over te steken, viel niet na te gaan. Niemand of niets was er in de verre omtrek te zien, waardoor het gedwongen zou zijn geweest deze korte weg te kiezen. En bovendien, als hij een omweg van slechts 100 m gemaakt had, zou hij droogpoots gekomen zijn waar hij nu wilde wezen en:... veel vlugger.

Eigenaardig dat men zo weinig over het zwemmen van de haas vermeld vindt. De meeste werken spreken er helemaal niet over. Wel zegt Schäff in „Die wildlebende Säugetiere